

# Kodeks etike zdravstvenih delavcev SFRJ

Zmaga socialistične revolucije ter nagel razvoj produkcijskih sil in socialističnih družbenih odnosov sta v naši državi prinesla temeljite spremembe in nenehen napredek v organizacijo zdravstvene službe in položaj zdravstvenih delavcev.

Socialistična demokracija s svojimi mehanizmi, posebno pa s sistemom družbenega samoupravljanja na vseh življenjskih področjih, omogoča in zahteva nenehen in vsestranski razvoj etične zavesti — moralne odgovornosti in vesti zdravstvenega delavca.

Zvesti načelom socialističnega humanizma zdravstveni delavci brez pridržkov spoštujejo človeško življenje od samega spočetja in se aktivno borijo za pospeševanje, varovanje in obnavljanje zdravja, ki je ena temeljnih človekovih pravic.

V splošnem prizadevanju za blago vsakega posameznega člana naše družbene skupnosti delajo zdravstveni delavci vedno v korist človeka, za njegovo duševno in telesno zdravje in socialno blaginjo.

V svesti si svoje družbene vloge prevzemajo zdravstveni delavci Jugoslavije častno zavezo, da se bodo pri izvrševanju svojega poklica ravnali po tehle

## ETIČNIH NAČELIH

Zdravstveni delavec slovesno izjavlja, da bo ne glede na vrsto svojega dela in svoj položaj v zdravstveni službi svoje umske in telesne zmožnosti ter svojo strokovno in družbeno dejavnost posvetil največji vrednoti socialistične družbe — človeku.

Spoštuječ svetle tradicije svojega poklica, ki jih je priznaval, varoval in razvijal od Hipokrata do danes, se zdravstveni delavec brez prestanka bori za čim boljše in čim bolj humane odnose med ljudmi in za nenehen napredek človeštva.

Ponosen na odpovedi, požrtvovanje, navdušenje in druge kreposti, ki so vselej odlikovale njegove tovariše v hudih dneh naše narodne zgodovine, posebno pa v narodnoosvobodilnem boju in v socialistični revoluciji, bo zdravstveni delavec v svojem poklicu te kreposti še naprej varoval in jih dosledno uveljavljal.

Zboljševanje in varovanje zdravja, zdravljenje bolnikov in podaljševanje človeškega življenja je temeljna naloga vsakega zdravstvenega delavca. S tem namenom se bori proti vsemu, kar škodljivo vpliva na človeško zdravje, pogumno in odkrito opozarja na vzroke bolezni, skrbi za to, da se odpravljajo ti vzroki in njihove posledice, in predočuje družbi, da je odgovorna za napredek zdravja. Zdravstveni delavec aktivno sodeluje pri zdravstveni vzgoji, krepi zdravstveno zavest in kulturo ljudstva, nastopa proti zaostalosti in ostankom predsodkov in preganja vse oblike mazaštva.

Zdravstveni delavec vselej daje vsakomur enako strokovno pomoč, ne glede na raso, spol, narodnost, versko ali politično prepričanje ter družabni in ekonomski položaj, in ne glede na svoj osebni odnos do človeka ali njegove družine.

Zdravstvenemu delavcu je v skladu z njegovo strokovno izobrazbo moralna dolžnost, da vselej da prvo pomoč. Pri epidemijah ter pri stihijskih in drugih množičnih katastrofah posveča skrb predvsem bolnim, poškodovanim, ranjenim, otrokom, nosečnicam in slabotnim.

Če ravna po pravilih znanosti in stroke, je zdravnik neodvisen pri svojem delu in pri izbiri načina in sredstev delovanja in zato med vsemi zdravstvenimi delavci najbolj odgovoren pred svojo vestjo, bolnikom in družbo.

Zdravstveni delavec opravlja svoje delo vestno, požrtvovalno, humano in po svojem najboljšem znanju. Nikdar ne uporabi svojega znanja in zmožnosti proti načelom humanizma in proti svoji vesti; z osebnim primerom dokazuje svojo privrženost tem načelom.

Nevarnost za lastno zdravje in življenje ne sme preprečiti zdravstvenemu delavcu, da ne bi izpolnjeval svojih dolžnosti in nalog.

Spoštuječ osebnost vsakega človeka zdravstveni delavec ne bo ne z besedo ne z dejanjem ranil njegovega človeškega dostojanstva.

Poudarjanje svojega dela in svoje osebnosti ni v skladu s poklicem zdravstvenega delavca. Zdravstveni delavec ne objavlja pred nestrokovnim občinstvom izsledkov premalo preizkušenih raziskav, metod in zdravilnih sredstev.

Nenehno spremljanje znanstvenih dosežkov in strokovno izpopolnjevanje je dolžnost vsakega zdravstvenega delavca. Vsako pridobljeno strokovno znanje mora zdravstveni delavec posredovati svojim sodelavcem v ustanovi in s svojim aktivnim sodelovanjem v strokovnih in družbenih organizacijah tudi drugim zdravstvenim delavcem.

Sodelovanje med zdravstvenimi delavci temelji na tovarištvu, odkritosti in posredovanju izkušenj, vse to pa v korist človeka in za njegov blagor. Zdravstveni delavec ceni in spoštuje znanje, dostojanstvo in strokovnost vsakega zdravstvenega delavca, ne glede na to, na kakšnem mestu dela, v zavesti, da le taki odnosi zagotavljajo pogoje za ustvarjalno aktivnost in konstruktivno kritiko.

Z vso pazljivostjo in obzirnostjo naj poklicani zdravstveni delavec seznanjajo z zdravstvenim stanjem samega bolnika in njegovo najbližjo okolico. Kadar gre za hudo ali neozdravljivo bolezen, pove s primernim taktom in pazljivostjo diagnozo in prognozo bolnikovi družini, samemu bolniku pa le v nujni potrebi; pri tem mora misliti na to, kako utegne vplivati tako sporočilo na telesno in duševno stanje bolnika ali njegove družine. To kočljivo dolžnost opravi zdravnik, ki je za to poklican.

Vse, kar zdravstveni delavec pri opravljanju svojega poklica zve o boleznih ter o osebnih in družinskih intimnostih, varuje kot poklicno tajnost. Te dolžnosti je odvezan le, če je to nujno za bolnika, družino ali družbo. V teh mejah ostaja zdravstveni delavec moralno in osebno odgovoren za sporočene podatke.

Zdravstveni delavec obsoja evtanazijo in jo šteje za zlagano človečnost. V nasprotju s tem si v mejah medicinske znanosti in možnosti prizadeva olajšati bolniku telesno in duševno trpljenje in se bori za njegovo življenje in zdravje.

Najhujša kršitev teh etičnih načel je prisilen poizkus na človeku. Preiskovanje in preizkušanje znanstvenih metod na človeku je dovoljeno samo, če je to medicinsko in biološko opravičeno — pri tem se mora poizkusna oseba zavedati pomena poizkusa in možnih posledic — če je storjeno vse, kar narekujejo previdnost in varnost, in če človek prostovoljno v to privoli.

Za zdravstvenega delavca, ki izhaja od načela, da je treba človeško življenje spoštovati od samega spočetja, od socialističnega humanizma in medicinske znanosti, je splav biološko-medicinsko, psihološko in socialno škodljiv. Zvestno si zato prizadeva, da boji resnična humanistična pravica do materinstva nad pravico do splava. Njegov poklic zdravstvenega delavca mu nalaga, da se pri vsakem posameznem primeru odloči za tisto vrsto strokovne pomoči, ki bo ženi in družini

olajšala položaj, in hkrati bori za tako stanje v družbi, da bo postal splav zaradi načrtnega ustvarjanja družine nepotreben.

Socialistično načelo: »od vsakogar po zmožnostih — vsakomur po delu« je temeljno vodilo pri nagrajevanju zdravstvenih delavcev. Zdravstveni delavec pa z gorečnostjo in požrtvovanjem pohiti na pomoč poškodovanemu, bolnemu in ogroženemu človeku, ne glede na nagrado, ki jo bo dobil za svoje delo.

Ko sprejemajo ta etična načela, se zdravstveni delavci Jugoslavije zavezujejo, da bodo v svojem strokovnem delu in v svoji družbeni aktivnosti izpopolnjevali etično zavest in da bodo spoštovali in dosledno izvajali etična načela svojega humanega poklica, in to vselej in samo v korist človekovega zdravja in življenja.

Strokovne organizacije zdravstvenih delavcev in zdravstvene ustanove oziroma njihovi družbeni upravni organi imajo pravico in dolžnost skrbeti za popolno uveljavljanje etičnih načel tega kodeksa.

## Ali je nega bolnika medicinska ali paramedicinska dejavnost

Dina Urbančič, zdravstveni sodelavec Medicinske fakultete v Ljubljani

Medicina je veda in izvedenost, ki ji je predmet dela preprečevanje, zdravljenje in lajšanje bolezni.

Namenu, kot ga navaja ta definicija, služijo razne dejavnosti: medicinske — torej bistvene, strokovne — in paramedicinske — obrobne, pomožne dejavnosti, tj. tiste, ki služijo temu namenu posredno.

Prvi kriterij, ki nam mora služiti za presojo, ali je nega bolnika medicinska ali paramedicinska dejavnost, je vprašanje, kaj je predmet njene obravnave. Odgovor je tu, v sami označbi te dejavnosti: človek kot psihosomatično bitje, enkratno v svojih individualnih posebnostih in obeležjih, kakor tudi v manifestacijah njegove bolezni.

Drugi kriterij je vprašanje: ali z bolnikovo nego neposredno pripomoremo k zdravljenju njegove bolezni ali lajšanju bolečin in bolnikove smrti, ki je tudi odsvit življenja.

Namesto da bi na to vprašanje poskušali odgovoriti pozitivno z navajanjem primerov, ki zanje ne bi bili v zadregi, poizkusimo kompleksno dejavnost, ki ji pravimo strokovna bolniška nega, razčleniti v njene elemente.

Zaradi motenega delovanja organizma, zaradi bolečin, onemoglosti ali grozečega pojava teh motenj in absolutne ali relativne odvisnosti potrebuje bolnik pomoč negovalca v najosnovnejših, najbolj elementarnih fizioloških potrebah, pa tudi v psihičnih in socialnih potrebah.

Bolnik je v teh potrebah deloma ali docela odvisen od negovalčeve pomoči, v vsakem primeru pa bolj odvisen, kot je normalno za njegov zrelostni razvoj oziroma stanje, ki ga označujemo za psihosomatično zdravje. Kako redko pomislimo na to, da je bolnik prizadet že zaradi same odvisnosti, in to tem bolj, čim manj je prizadeta njegova razumska sfera.